

KRONIKA

Profesor František Čáda osmdesátiletý

Kdo uvykl vidat profesora Františka Čádu v posledních desetiletích pravidelně pracovat v brněnské univerzitní knihovně, která se po zrušení brněnské právnické fakulty v r. 1950 stala - kromě jiných knihoven a archivů - jeho hlavním působištěm, sotva uvěří, že od jeho narození v Praze uplynulo dne 30. května 1975 již 80 let.

Dosavadní běh jeho života je jakoby dvěma geometrickými řezy rozdělen na tři stejně dlouhá období: dobu učení, studií a vědeckého zrání (1901-1925), období intenzivní činnosti pedagogické, vědecké a organizační na brněnské právnické fakultě (1926-1950) a období vyzrálé a plodné vědecké práce, nezatížené už učitelskými závazky (1951-1975).

Do prvního období spadají jeho studia na pražské právnické fakultě, kde se vědecky vyzbrojuje v seminářích profesorů Stiebra, Kadlece a Kaprasa a kde r. 1919 dosahuje doktorátu práv. Studuje pak dále historii na filosofické fakultě (1919-1922) a současně na Státní škole archivní v Praze (1919-1921), kde získává diplom. Od r. 1919 je zaměstnán v Českém zemském archivu v Praze a od r. 1922 v archivu Národního musea v Praze. Do té doby spadají počátky jeho literární činnosti, příznačně zahájené studií o Viktorinu Corneliovi ze Všehrd na pražské univerzitě (1918) a korunované r. 1923 habilitací pro obor českých právních dějin na právnické fakultě v Praze.

Již r. 1926 je jmenován mimořádným a r. 1933 řádným profesorem právních dějin středoevropských na právnické fakultě v Brně a v l. 1936/37 stojí poprvé v čele této fakulty jako její děkan. Je to období velmi intenzivní práce učitelské ve dvou jubilentových oborech: v právních dějinách československých i středoevropských. Výsledky této jeho práce byly po zásluze oceněny členstvím v České akademii věd a umění, Královské české společnosti nauk, Učené společnosti Šafaříkové a jiných učených společnostech našich i cizích (Société de l'histoire de droit, Comité international d'histoire constitutionnelle). Studentské spolky právníků, pražský "Všehrd" i brněnský "Právník", poctily jubilanta čestným členstvím.

Po těchto úspěších přišla těžká doba okupace. Prof. Čáda, od r. 1940 na "dovolené s čekatelným", byl zatčen gestapem a vězněn (1941, 1942). Přežil okupaci jako jediný profesor právních dějin v Brně. Stal se i

historikem této smutné doby, jak o tom svědčí jeho publikace "Zdeptané právo" (1948) a články o uzavření českých vysokých škol (in: "17. listopad", 1946) a o účasti českých právníků v boji za osvobození (Bulletin du droit tchécoslovaque 1948).

Doba osvobození od nacistické okupace patří k nejsvětlejším obdobím jubilantova života. Tehdy stanul po druhé v čele právnické fakulty v Brně jako její děkan (1945-46) a ukázal se mužem na pravém místě. Nelze vůbec popsat jeho nesmírné úsilí organizátorské a pracovní houževnatost. Děkanu Čádovi se podařilo přesvědčit velení sovětské armády v Brně, že právnická fakulta naléhavě potřebuje svou budovu, obsazenou do konce války gestapem. Tak se stalo, že fakulta mohla ihned po osvobození zahájit provoz a přijmout pod svou střechu i rektorát a některé ústavy české techniky. Přes velké zatížení organizační a učitelské našel tehdy jubilant čas i k literární práci, jak o tom svědčí kromě řady studií i učebnice z obou jeho oborů, tehdy vydané.

Zrušení právnické fakulty v Brně r. 1950 bylo neradostným mezníkem Čádova života a vstupem do třetího období, věnovaného práci badatelské, a to nejen v právních dějinách, ale i v širší oblasti výzkumu rukopisných památek našich knihoven. R. 1955 byl prof. Čáda převeden z oboru ministerstva školství do ČSAV s určením pro práci v Komisi pro soupis rukopisů při ČSAV. Této výzkumné práci se věnoval po dvě desetiletí s neúmornou pílí a pronikavým úspěchem.

Tato skromná jubilejní vzpomínka nemůže a nechce být hodnocením rozsáhlého vědeckého díla jubilantova, které má dnes už kolem 100 položek. Hlavní vědeckou zeň a hlavní směry Čádova právněhistorického bádání do r. 1950 jsem nastínil v jubilejním sborníku "Universitas Brunensis 1919-1969", určeném pro informaci ciziny (str. 388-391), kde jsem se pokusil ocenit též jeho vzorné kritické edice pramenů starého českého a moravského práva, dosud ničím nepřekonané (Ondřeje z Dubé Práva zemská česká a Zemské zřízení moravské z r. 1535).

Od r. 1953 publikuje prof. Čáda výsledky svých rozsáhlých výzkumů o rukopisech v moravských, slezských i českých knihovnách (Opava, Rájec n. Sv., Bludov, Olomouc, Jevíčko, Kynžvart, Znojmo aj.) nejprve v různých časopisech a sbornících (pro české právní dějiny základní význam má jeho pojednání "Všehrdovo právnické dílo v dochovaných rukopisech" v tomto časopise 1961), od r. 1962 pak soustavně ve "Studiiích o rukopisech" Ústředního archivu ČSAV. Průkopnický ráz mají zejména jeho rozpravy o nálezu právní knihy Karla Staršího ze Žerotína (1962), o olomouckém kodexu Václava z Jihlavy (1963), o jevíčském kodexu (1964) a zvláště pak jeho objevené studie o Knize Tovačovské (1967) a jejích rukopisech (1969) a o Knize Drnovské (1972). Rozsáhlý soupis rukopisů olomoucké knihovny je připraven pro tisk.

Rozsáhlé vědecké dílo prof. Čády roste úspěšně dále a jeho bývalí žáci, kolegové a přátelé mu přejí ze srdce pevné zdraví, duševní pohodu a hodně radostí z dalších vědeckých úspěchů.

Bulín

Zcela nečekaně proměnila se během výroby tohoto sborníku naše zdravice v nekrolog. Profesor František Čáda zemřel v Brně dne 10. října 1975. Všichni čeští a slovenští právní historikové zachovají jeho jméno vždy ve vděčné paměti.

Redakce

Jubileum narození profesora Augusta Miřičky a profesora Josefa Prušáka

Nedávno proběhlo nepozorovaně jubileum dvou významných českých kriminalistů buržoazní éry, prof. dr. Augusta Miřičky (1863-1946) a prof. dr. Josefa Prušáka (1873-1921).¹⁾ Nebyli zdaleka první, kdo v minulém století českým jazykem psali a přednášeli. Měli předchůdce již v Josefu Slavíčkoví (1818-1869), který přišel r. 1861 z bratislavské právnické akademie tehdy pomaďarštěné a již r. 1866 vydal tiskem pokus o systematické zpracování hmotného trestního práva "Úvod ve studium trestního práva", třebaže tu nepřekročil fázi úvodních obecných výkladů.²⁾ Daleko významnější byli Slavíčkoví nástupci Alois Zucker (1842-1906) a František Storch (1850-1924) působivší již na rozdělené universitě tehdy Karlo-Ferdinandově. Leč oba tito kriminalisté věnovali svoji převážnou pozornost trestnímu procesu, při čemž Zucker značnou část své literární tvorby publikoval německy.

Proto možno Miřičku a Prušáka označit za naše časově první teoretiky, kteří vědecky zpracovávali trestní právo hmotné formou monografií.

Miřička i Prušák působili na české universitě řadu let vedle sebe. Miřička se habilitoval r. 1901, a to původně na vojenské trestní právo a řízení, kteroužto habilitaci si r. 1903 rozšířil na celý obor trestního práva a řízení. Prušák se habilitoval již r. 1900, mimořádnými profesory byli jmenováni oba r. 1907, řádnými r. 1909. (Prušák měl zprvu jen titul a charakter řádného profesora, od r. 1911 byl skutečným řádným profesorem.)

Začínali tedy svoji dráhu - přes znatelný rozdíl věku - přibližně současně, kdežto však mladší Prušák podlehl ve věku 48 let zákeřné chorobě, zažil Miřička nejen celé období "první republiky" v plné vědecké aktivitě - účastnil se ve významných funkcích také mezinárodní spolu-

1) Miřička se narodil 2. prosince 1863, Prušák 3. prosince 1873.

2) Srov. k tomu J. Morávek, v Právniku 1967, str. 685 n.